

بەرجهسته‌بوونا تهکنیک و ناماژه‌یین میتا فه‌گێرانی د رۆمانین مروقی

به‌له‌چه‌ک و ره‌شکو دا

امین عبدالقادر عمرو درخشان علی بکر

پشکا زمانی کوردی، کولێژا زمانان، زانکویا دهوکی، هه‌رێما کوردستانی-عیراق

(مێژوو یا وه‌رگرتنا فه‌کولینی: 7 شواتی، 2022، مێژوو یا وه‌زامه‌ندیا به‌لافکرینی: 5 نیسانی، 2022)

پۆخته

میتا فه‌گێران نیکه ژ شیوازی نقیسینا جوړه رۆمانه‌کا تایبته، ب هاریکاریا تهکنیک و ریکین جیواز چیرۆکا خۆ ئاراسته‌ی وه‌رگره‌کی هوشمه‌ند دکه‌ت. د نه‌فی جوړی رۆمانیدا تیکست ده‌برینی پتر ژ خۆ دکه‌ت و ژیاوری د ناف گۆما ناشو‌پیدا به‌رزه دکه‌ت. نه‌ف فه‌کولینه بزافه‌که ژبو فه‌دیتنا نه‌وان ناماژه و ته‌کنیکین میتا فه‌گێرانی نه‌وین د هه‌ر دوو رۆمانین (مروقی به‌له‌چه‌ک) یا فاضل عمر و (ره‌شکو) یا عبدالرحمن بامه‌رنیدا هاتینه بکار هینان. له‌وما پرسیارا گریمانه‌یی یا فه‌کولین بزاقی دکه‌ت به‌رسف بده‌ت نه‌وه بزانی کانی نایا هه‌ر دوو رۆمانین نافیری تا چ رادده ته‌کنیک و شیوازی میتا فه‌گێرانی بکار هیناينه؟

ژبو نه‌نجامدانا نه‌فی فه‌کولینی مفا ژ نه‌وان دیتنن ره‌خنه‌یی هاتیه وه‌رگرتن نه‌وین ل سه‌ر میتا رۆمانی ل سه‌رده‌می پاش نو‌یخوازیدا هاتینه نارا، ب تایبته نقیسینن فه‌کولهر نافرانا نه‌فی بیافی پاتریشیا واو. ل به‌ر رۆناهییا دیتنن واو چهند ته‌کنیکه‌ک هاتینه ده‌ستیشانکرن وه‌که ناماژه ژبو په‌یدا بوونا نه‌فی جوړه رۆمانی؛ ژ نه‌وان ژ (په‌یوه‌ندیکرنا نیکسه‌ر ل گه‌ل خوانده‌فانی، چیرۆک د ناف چیرۆکیدا، که‌سایه‌تی یین کو دزان نه‌وه که‌سایه‌تینه یین پشکداریین د چیرۆکه‌کیدا دکهن، نقیسه‌ر کۆمینتان ل سه‌ر چیرۆکی بده‌ت ده‌ما دنقیسیت، چ د په‌راویزیدا بیت یان د ناف تیکستی ب خۆدابیت، و نه‌وه چیرۆکا فه‌گێری نه‌وی خۆ ناشکرا دکه‌ت وه‌ک که‌سایه‌تی و وه‌ک فه‌گێری).

ل دوماهیی فه‌کولینی سه‌لماندیه‌یه‌ی کو پتریا ته‌کنیکین میتا رۆمان جه‌ختی ل سه‌ر دکه‌ت وه‌ک مه‌رجی نقیسینا نه‌فی شیوازی رۆمانی، د هه‌ر دوو رۆمانین بووینه نموونین فه‌کولینیدا بکار هاتینه، ب تایبته رۆمانا (ره‌شکو).

په‌یچین سه‌ره‌کی: میتا رۆمان، پاش نو‌یخوازی، خوانده‌فانی هوشمه‌ند و ته‌کنیکین میتا فه‌گێرانی.

پیشه‌کی

هه‌ر دوو زاراڤان وه‌که هه‌فواتا بو Metafiction یا ئنگلیزی بکار ده‌یین- ژی ژ نه‌وان شیواز و ته‌کنیکانه یین د رۆمانا نویدا مل ب ملی دژه رۆمانی په‌یدا بوو.

میتا فه‌گێران نه‌وه ته‌کنیکه یا ب نقیسینن نیرگری و فه‌گه‌ریان بو خودی خۆ ده‌یته نیاسین و هوشمه‌ندی روله‌کی به‌رچاڤ تیدا د گێریت. د بینین کو نه‌وه رۆمانین ب شیوازی میتا فه‌گێرانی هاتینه نقیسین که‌تواری وه‌ک ژیده‌ره‌کی سه‌ره‌کی بو وه‌رگرتنا ئیله‌امی نادانن. هه‌روه‌سا ره‌خنن

رۆمان نه‌وه ژانری نه‌ده‌بیه‌یه‌ی کو ژ لایئ شیواز و ته‌کنیکانه به‌رده‌وام دگوه‌ورینیدا. د سه‌دی بیستیدا، ژ نه‌جامی نه‌وان گۆرانه‌کاریین د نه‌فی ژانری نه‌ده‌بیدا په‌یدا بووین، گه‌له‌ک نقیسه‌ران هزر دکر کو رۆمان گه‌هشتیه‌ گۆپیتکا وه‌رارا خۆ. ئیدی هنده‌ک ره‌خنه‌گران دژه رۆمان و مرنا رۆمانی هینانه د قادا ره‌خنه‌یا نه‌ده‌بیدا. میتا فه‌گێران یان میتا رۆمان -کو نه‌م نه‌فان

رادیه‌کی کو نه‌شیین رۆمانین ئه‌وان ب
جۆری میتا رۆمان ناف بکه‌ین. به‌لی پتر
ل دهف فاضل عمر و عبدالرحمن بامهرنی
ئه‌ف شیوازی نفیسینا رۆمانی ده‌یته دیتن.
له‌وما ئه‌ف فه‌کۆلینه بزاقه‌که بو لیگه‌ریانا
به‌رسفا ئه‌فی پرسیارا گریمانیه‌ی: هه‌ر دوو
رۆمانین (مروقی به‌له‌چه‌ک) و (ره‌شکو) تا
چ راده‌ ته‌کنیک و شیوازین میتا
فه‌گیرانی بکار هیناینه‌؟

مه‌رم ژ نه‌جامدانا ئه‌فی فه‌کۆلینی ئه‌وه
د چارچۆقه‌یی ره‌خنه‌یا پۆست مۆدیرندا یا
تایه‌ت ب میتا فه‌گیرانیقه‌، شیواز و
ته‌کنیکین میتا رۆمانی د هه‌ر دوو رۆمانین
(مروقی به‌له‌چه‌ک) یا فاضل عمر و
(ره‌شکو) یا عبدالرحمن بامهرنیدا
ده‌ستنیشان بکه‌ین. دیسان مه‌رمه‌کا دی
ئه‌وه ئه‌فان هه‌ر دوو رۆمانان ژ ئالایی
چاوانییا بکار هینانا یاریا هونه‌ری یا میتا
فه‌گیرانیقه‌ ب ئاویه‌کی شروقه‌ بکه‌ین
رادده‌یی چه‌نداتی و چاوانییا بکار هینانا
ئه‌فان ته‌کنیکان د هه‌ر ئیک ژ ئه‌فان
رۆماناندا ده‌ستنیشان بکه‌ین و پاشی ل گه‌ل
ئیک ژ ئه‌فی ئالیقه‌ هه‌قه‌به‌ر بکه‌ین.

د ناف ره‌خنه‌یا ئه‌ده‌بییا ئه‌فی ده‌قه‌ریدا چ
فه‌کۆلینه‌کا تایه‌ت ب ل دویفچوون و
شروقه‌کرنا رۆمانین ده‌قه‌ری ژ ئالیی
چه‌وانی و چه‌نداتییا بکار هینانا شیوازی
میتا فه‌گیرانی ژ ئالیی رۆماننفیسین
ده‌قه‌ریقه‌ ب به‌رچاڤ ناکه‌فیت؛ ئه‌فه‌ ژ
گرنگییا نه‌جامدانا ئه‌فی فه‌کۆلینی
ده‌سه‌لمینیت. دیسان دبیت ئه‌ف فه‌کۆلینه
ببیته‌ ده‌رگه‌هه‌ک نوی بو پتر ل دویفچوونا
بابه‌تی میتا فه‌گیرانی د ئه‌ده‌بییاتا کوردیدا ب
گشتی و یا ده‌قه‌ری ب تایه‌تی.

ئه‌ف فه‌کۆلینه بزاقه‌که ژ بو ل دویفچوونا
ته‌کنیک و شیوازین میتا فه‌گیرانی د دوو
رۆمانین کوردیدا، له‌وما چارچۆقی تیوری
و میتۆدا پراکتیکه‌کرنا فه‌کۆلینی خو د

ل هه‌ر تیکسته‌کی د گرن یی کو شیوه‌یه‌کی
راسته راست ده‌برینیی ژ که‌تواری دکهن.
ئانکو تا راده‌یه‌کی ژ نفیسینا ل دور
که‌تواری دویر که‌فتینه و ده‌ست ب
ده‌برینا خۆیه‌تییا خو کرییه‌، داکو ئه‌و
چه‌ندا دگه‌هیته خوانده‌فانی ئه‌وی هزری
بکه‌ت یی ل هه‌مه‌به‌ر به‌ره‌مه‌کی ئاشۆپی
یی ته‌خمینکری. ئه‌و ژی ب ریکا
په‌یره‌وکرنا ئه‌رک و بنه‌مایین میتا
فه‌گیرانی کو فه‌گیران ل دور خۆیه‌تییا خو
دزفریت و دبیته‌ بابه‌ته‌ک د ناف رۆمانیدا،
ئه‌فجا فه‌گیر ب شروقه‌کرنا ئاستین
فه‌گیرانی رادبیت (النیة، 2020: 8). میتا
فه‌گیران د سه‌رده‌می پاش نوپخووزیدا د
به‌ره‌مه‌ین هاتینه‌ نافکران ب تیکستین
نیگرزی ود رۆمانین ئافره‌تاندا دیاربوو
وه‌ک به‌ره‌ه‌لستیه‌ک بو یاسایین رۆمانا
ریالیزی و به‌ره‌لاڤ د ئه‌ده‌بییاتاندا.

ب گشتی د ئه‌ده‌بییاتا جیهانی یا پاش
نوپخووزیدا میتا رۆمان گه‌له‌ک ب
به‌ره‌ره‌هی په‌یدا بوویه. لی د ئه‌ده‌بییاتا
کوردیدا گه‌له‌ک کیمتر هه‌بوونا خو
هه‌بوویه. هه‌ر چه‌نده د ئه‌ده‌بییاتا کوردی
ژیدا ب تایه‌ت یا ب دیالیکتا کرمانجیا
خواری/سۆرانی ژی هاتیه‌ نفیسین، ئه‌فی
جۆری رۆمانی ئاماده‌بوونا خو هه‌بوویه.
هه‌ر وه‌ک فه‌کۆله‌ر فوئاد ره‌شید (33: 2009)
ئامازه‌ پیدای ئه‌ف ته‌کنیک و یاریا
هونه‌رییا میتا رۆمانی د به‌ره‌مه‌ین هه‌ر
ئیک ژ رۆماننفیس عه‌بدوللا سه‌راج،
به‌ختیار عه‌لی و فه‌هاد پیربالیدا
ره‌نگه‌دايه‌⁽¹⁾ لی ئه‌ف شیواز و ته‌کنیکه
گه‌له‌ک پتر و زه‌لالتر د رۆمانین عه‌بدوللا
سه‌راجدا دیار دبیت. د ئه‌ده‌بییاتا ب ده‌فوکا
به‌هدینی یا دیالیکتا کرمانجیا سه‌ری هاتیه‌
نفیسیندا، هنده‌ک ته‌کنیک و ئامازه‌یین کیم
ل ده‌ف هنده‌ک رۆماننفیسان دیار دبن وه‌ک
سدقی هرۆری و ته‌حسین نافشکی؛ لی ب

فلسه‌فه و ئه‌دهبیاتا پاش نویخوازیی تا راده‌یی زالبوونئ کهمتییه ژیر کاریگه‌رییا فه‌گیرانی، ئه‌فه ژی بوویه ئه‌گه‌ریی ئه‌وی چه‌ندی گورانکاری د گشت لایه‌کیدا د نا‌فا ئه‌دهبیاتیدا په‌یدا‌بین. میتا فه‌گیران یان میتا چیرۆک ئه‌و زارقه‌ یی د نا‌فا فه‌کولین و بابه‌تین ئه‌ده‌بییدا ده‌ینه‌ دیتن، نه‌ خاسمه‌ ل گهل گهرمه‌ گورا په‌یدا‌بوونا رومانانوی و پاش نویخوازیی د بیافی ئه‌ده‌بیی فه‌گیران‌کیدا روله‌کی به‌رچا‌ف گه‌رايه. ئه‌ف دیارده‌ د ئه‌ده‌بیاتی کهم‌ندا ب گشتی و د ئه‌ده‌بیاتی نویدا ب تاییه‌تی بوویه جه‌ی گرن‌گیی‌دانا نفیسه‌ر و ره‌خنه‌گران.⁽²⁾ هه‌روه‌سا د نا‌ف ره‌خنه‌یا روزه‌ه‌لاتی-عه‌ره‌بییدا هه‌ول و بزاقین جودا جودا پی‌خه‌مه‌ت ده‌ست‌نیش‌ان‌کرن و دانه‌نیاسینا ئه‌فی زاراقی هاتینه‌ ئه‌نجام‌دان. به‌لئ د‌بینین سه‌ره‌رای به‌لاقی و گرن‌گییا میتا فه‌گیرانی هه‌ی تا راده‌یه‌کی بزاقین دانه‌نیاسینا ئه‌فی زاراقی د نا‌ف فه‌کولین و ره‌خنه‌یا کور‌دیدا د کیم، ئه‌ف‌جا دئ بزاقی کهمین رۆن‌کرنه‌کی ل دور بابه‌تی نا‌فیری به‌ینه‌ دیار‌کرن.

میتا فه‌گیران ئه‌و دیارده‌یه‌ یا کو د نا‌فا تیورین فه‌گیرانیدا، نه‌خاسمه‌ پاش نویخوازیی ب شیوه‌یه‌کی به‌رچا‌ف به‌لا‌قبووی، کومه‌کا ته‌کنیک، ریک و شیوازان ب خۆ‌فه‌ د‌گریت کو د پرۆسه‌یا فه‌گیرانیدا ده‌ینه‌ بکاره‌ینان ژبو ئه‌وی مه‌رمه‌ی کو تی‌کست ده‌ر‌برینئ ژ خۆ ب‌کمه‌ت نه‌ک ده‌ور‌وبه‌ری و کاری فه‌گیرانا بابه‌تی و چیرۆکا خۆ ئه‌نجام‌ده‌ت. ئه‌ف ته‌کنیکه‌ گه‌له‌ک جارن ((ته‌کنیکا چیرۆکیی‌ژییا فولکلوری بکار ده‌ینیت، کو چیرۆکیی‌ژ روله‌کی تاییه‌تی فه‌گیرانی د‌گیریت و نازادیه‌کی دده‌ته‌ خۆ. بۆ نمونه‌ کۆمینتان ل سه‌ر ئه‌وی چیرۆکی دده‌ت یا فه‌د‌گیریت یان د‌گوه‌وریت دا‌کو ل گهل نارمان‌جا

چارچۆفی ره‌خنه‌یا پاش نویخوازییدا یا تاییه‌ت ب میتا رۆمانی د‌بینیت. یا دیاره‌ کو گه‌له‌ک نفیسه‌ین و تا و لق ژ ئه‌فی بابه‌تی د‌چن، وه‌ک میتا فه‌گیران Metafiction، د‌ژه رۆمان Antifiction، دیرو‌کال پشت دیرو‌کی د تی‌کستی دیرو‌کیدا Historiographic Metafiction و رۆمانان ل دور رۆمانی Surfiction و گه‌له‌ک نا‌ف‌کرن و د‌یتنن دی. د ئه‌فی فه‌کولینیدا وه‌ک میتو‌د‌به‌ندی پتر بو‌چوونین فه‌کوله‌را نا‌ف‌دارا بیافی میتا فه‌گیرانی پاتریشیا واو Patricia Waugh هاتینه‌ په‌ژراندن. واته‌ ئه‌و ته‌کنیک و شیوازین نالیی پراکتیکیی فه‌کولینی پیکه‌هین ل به‌ر رۆناهیا د‌یتنن ئه‌فی فه‌کوله‌ری هاتینه‌ دارژتن، ب تاییه‌ت په‌رتو‌کا ئه‌وی یا نا‌ف‌دار د ئه‌فی بیافییدا Metafiction: The Theory and Practice of Self-Conscious fiction.

فه‌کولین دوو ته‌مه‌ران ب خۆ‌فه‌ د‌گریت، ته‌مه‌ری تیوری کو پیکه‌هیت ژ: زاراق و تی‌گه‌ه و پیناسه‌یین میتا فه‌گیرانی؛ میتا فه‌گیران و پاش نویخوازی و میتا فه‌گیران و ستراتیجیه‌تا وه‌رگری. ته‌مه‌ری پراکتیکی یی فه‌کولینی یی ته‌رخانه‌کرییه ژبو دیار کرنا ئه‌وان ته‌کنیکین ئاماژه‌یین د ئه‌وان هه‌ر دوو رۆمانین ل سه‌ری به‌حس‌کریدا ئاماده‌بوون هه‌ین، وه‌ک، ئیک: په‌یوه‌ندی‌کرنا راسته‌خۆ یا نفیسه‌ری ل گهل خوانده‌فانی؛ دوو: ئاماده‌بوونا چیرۆکه‌کی د نا‌ف چیرۆکا سه‌ره‌کیدا؛ سئ: که‌سایه‌تیین کو دزانن ئه‌و که‌سایه‌تیین چیرۆکینه‌؛ چار: کۆمینت و ره‌خنه‌ ل سه‌ر چیرۆکی، د په‌راویز یان د نا‌ف تی‌کستی ب خۆ‌دا؛ پینج: ئاشکرا بوونا فه‌گیری وه‌ک که‌سایه‌تی و وه‌ک فه‌گیر.

میتا فه‌گیران: زاراق و تی‌گه‌ه و پیناسه

دهستنیشانکرنا زاراقه‌کی دیارگری بو ئه‌قی دیارده‌یی کاره‌کی ئاسان نینه، به‌لی دشین بیژن هر زاراقه‌ک ژ ئه‌قین بووری به‌یته دهستنیشانکرنا مه‌به‌ست ئیکه و ههمان کار دکه‌ت، ئانکو بزاقا ل پشت فه‌گیرائی، ل پشت رۆمانی و ل پشت چیرۆکی به‌شه‌که ژ میتایی.

سهره‌رای هه‌بوونا زاراقین جودا جودا بو ههمان کار و پروسه، ئه‌م دئ زاراقی میتا فه‌گیرائی (Meta Narration) د فه‌کۆلینا ل به‌رده‌ستا بکاره‌یین. میتا فه‌گیرائی ((زاراقه‌کی لیکدایه ب واتایا ته‌خمینکرنا ده‌یتن، به‌شه‌که ژ دیارده و بنیاتی میتایی کو گشت زانستین مروقیه‌تی ب خۆقه گرتینه، (Meta) ب واتایا ل پشت یان هزرا فه‌شارتی و (Narration) ب واتا یا فه‌گیرائی ده‌یتن و ب ئه‌قی شیوه‌یی زاراقی میتا فه‌گیرائی هاتییه وهرگرتن)) ((....). ئانکو زاراقه‌که دهربرینی ژ دارژتا ئه‌وان تیکستان دکه‌تن بین کو ته‌خمینکرنا و پیشینیکرنا هه‌ین، یان دشین بیژن بابته‌کی د ئاف بابته‌کی دیدا به‌حس دکه‌ت. دیسان ئه‌گهر بنیرینه بنیاتی ئه‌قی زاراقی و پارچا ده‌ستپنکی ژئ وهربگرین (Meta)، دئ بینین د ده‌ستنیشانکرنا واتاییدا جیاوازی ده‌یتن دیتن. ئه‌قجا دئ فه‌گهرین بو بنیاتی وئ یین زمانی، هه‌روه‌ک د فه‌ره‌نگا شیوازندا یا کاتی ویلز رامانا (Meta) د چه‌ند قوناغاندا دهر باز دبیت، ب ئه‌قی شیوه‌ی هاتییه: میتا ب واتایا "پیش" (Prefix) ده‌یت کو ژ واته‌یه‌کا یونانیا جودا هاتییه وهرگرتن، ل دویدا دهر بازی ئه‌قان واتایان دبیت "ل پشت" (Beyond)، "پشتی" (After)، "ب دریزیا" (Along with) ... و ب ئه‌قی شیوه‌ی زاراقی میتا بوویه به‌شه‌کی به‌ره‌لاف د ئافا بوارین زمانقانی و تیورین ئه‌ده‌بیدا ل سالتین شیستان و هیرقه، به‌لی ب رامانا خویا سهرده‌م "ل پشت" هاتییه

مه‌رم پی هه‌ی بگونجیت یان ژ ییا گوهداران)) (Baker, 2018).

سه‌بارته زاراقی میتا فه‌گیرائی و ئه‌رکین وئ د بیاقین جودادا، جیاوازی د هه‌لیژارتنا زاراقیدا ده‌یتن، واته جووره و جووری د ئه‌وان زاراقاندا ده‌یتن دیتن بین بو دیارده‌یا میتا فه‌گیرائی ده‌ینه بکاره‌یان. زاراقی میتا فه‌گیرائی ل جه‌م پرائیا ره‌خنه‌گر و نفیسه‌ران ل هه‌مه‌به‌ر زاراقی میتا چیرۆک و میتا رۆمان ده‌یت. واته هه‌ردوو زاراقین (Meta faction) و (Meta roman) د پروسه‌یا وهرگیرائیدا ب هه‌قرا دکه‌قنه ژیر خانه‌یا (Meta narration) میتا فه‌گیرائیدا، دشین بیژن د بنه هه‌قواتا بو میتا فه‌گیرائی. د ئاف نفیسه‌ر و ره‌خنه‌گرین رۆزه‌لاتی ب تاییه‌ت عه‌ره‌بدا بوچوونین جودا ل دور زاراقی (Meta fictoin) هه‌نه، بو میناک سعید یقین ب میتا رۆمان دده‌ته دیارکرنا، محسن الموسوی ب رۆمانا تیکستی دده‌ته نیاسین، به‌لی احمد خریس ئه‌قی چه‌ندئ ره‌ت دکه‌ت و ب دیتنا ئه‌وی ئه‌گهر ئه‌ف زاراقه ب شیوه‌یی په‌یف ب په‌یف به‌یته وهرگیرائی نه دبیته رۆمان نه‌ژی تیکست، به‌لی عباس عبد جاسم گه‌هشتییه ئه‌وی ئه‌نجامی کو جیاوازی د ئاقه‌را هه‌ردوو زاراقاندا هه‌یه و دابه‌شی دوو به‌شان دکه‌ت: یی ئیکی (Metanarration) دبیته ل پشت فه‌گیرائی، یی دوویی (Metafiction) ل پشت رۆمانی، به‌لی هه‌ردوو دهربرینی ژ ئیک کار و پروسه دکهن. دیسان د فه‌ره‌نگا زمانقانییا "محمد قاضی و یین دیدا" په‌یفا (Metareite/Metanarrative) ل به‌رامبه‌ر زاراقی (چیرۆک ل دور چیرۆکی) هاتییه، ئانکو چیرۆکه‌ک باس ل چیرۆکه‌کا دی دکه‌تن. هه‌ر وه‌ها احمد خریس ب میتا چیرۆک دده‌ته دیارکرنا (النیه و بن خلیفه A 2019: 379-380). له‌ورا دبیین

ئامازهدان ب ئاستهنگ و ئالوزیین فهگیرانی، چاقدیریکرنا لایه‌نین سهرنجراکیش ل جهم فهگیری، دیارکرنا ههست و نهستین وان، نه‌خاسمه گریدانا ئه‌دهبیاتی و ئهرکین ئه‌دهبی. دیسان بهرچاقدیرنا ئهوان ئاریشه‌یین فهگیر و نفیسه‌ر توش دبنی د ئه‌فی پروسه‌ییندا ب شیوه‌یه‌کی گشتی. ئانکو ئهم دشینین بیژین گوتارا میتا فهگیرانی ئهرکه‌کی زمانی یان سالوخدانکی ئه‌نجامدهت، پیخه‌مهت شروقه‌کرنا داهینانی ژ ئالیی: شیوه، په‌یداوون و پیکهاتنی، ههردیسان میکانزم و ته‌کنیکین هونه‌ری و ئیستاتیکیایی به‌ری و پشتی داهینانی دیار دکه‌تن. واته ههر گوتاره‌کا میتا فهگیرانکی گوتاره‌کا نیرگریه، ل سهر بنیاتی خو سه‌نته‌رکرنی ده‌یته ئافاکرن و جه‌ختکرنه ل سهر ئهرکی میتا زمانی (جمیل، 2019: 8).

گوتارا میتا فهگیرانی داکوکیی ل وینه‌کرنا جیهانا نفیسینا فهگیریای دکه‌تن. هه‌روه‌سا گونجاندنا نفیسینی و دیارکرنا چاوانییا هزرا چیرۆکیی یان رۆمانی د خۆیه‌تییا خۆدا. دیسان جیرار جینیت ب ئه‌فی شیوه‌ی میتا فهگیرانی شروقه‌دکته‌تن: ((چیرۆکه‌که د ئاف چیرۆکه‌کید، و ئه‌ف چیرۆکه‌که ل ده‌ف ئافیری دهربرینی ژ کۆمه‌کا رویدانین ژیواری و پیشبینیکی دکه‌تن ل دویف په‌یوه‌ندیین زنجیره‌یی، دوباره‌یی یان ژی ریگری و یا گرنگ د ئه‌فان په‌یوه‌ندیاندا گرنگیا وهرار و پیشقه‌چوونا کارئ فهگیرانیی)) (حسن، 2019: 126). ئانکو چیرۆکه‌ک ب ریکا چیرۆکه‌کا دی ده‌یته ئاراسته‌کرن ب ریکا شیواز و ته‌کنیکین میتا فهگیرانی. ولیم گاس ژی هه‌فراه دگهل بوچوونا وی و دبیزیت: ((ئهو چیرۆکه‌کا یا سهرنجا ده‌وروبه‌ری رادکیشیت، و پرسیاران ل دور په‌یوه‌ندییا د ئافه‌را ژیواری و

بکاره‌یان و یا کاریگه‌ره ب زارقی ل پشت زمانی (Meta language) چونکه یال پشت په‌یفان هوشمه‌ندییه‌کا زیده‌تر دگه‌هینیت (کاتی ویلز وه‌رگرییه ژ نیه و بن خلیفه ، 2019 A: 378). ژبه‌ر کو فهگیران ب ریکا زمانی ده‌یته کرن و زمان د بیته ئالافه‌کی سهره‌کی بو ئه‌نجامدانا کارئ فهگیرانی، له‌ورا دشینین بیژین میتا فهگیران ب میتا زمانی کاریگه‌ر بوویه، جیرالد پرنس Gerald Prince (1982: 115) دبیزیت: ((چونکه بابه‌تی گوتاری زمانه، پرانییا جاران ئهم دبیزین گوتار میتا زمانه یان یال پشت زمانییه، ماده‌م بابه‌تی گوتاری ب ریکا فهگیرانییه ئهم د بیژین گوتار میتا فهگیرانه)) ل ئه‌فیره په‌یوه‌ندییا د ئافه‌را میتا فهگیران و میتا زمانی دیار دبیت.

وه‌ک یا ئاشکه‌را ل سهر ده‌می پاش نوپخوازیی ئاراسته‌یی نفیسینا رۆمانی هاته گوهورین، نفیسه‌ران گرنگی ب شه‌پۆلا هوشه‌کی دا د ئاف به‌ره‌مین خۆدا و هه‌ست ب گرنگیا هه‌بوونا ئه‌فی پروسه‌یی هاته کرن کو رۆمان ل دور رۆمانی و چیرۆک ل دور چیرۆکی به‌یته نفیسن. دینا دریفوس Dina Dreyfus ل دور ئه‌فی پروسه‌یی دبیزیت: ((رۆمانا سهرده‌م به‌ره‌ف ئاراسته‌یه‌کی نوی دچیت، ئهو ژی رۆمان ل دور رۆمانی، یان روتنر بیژین رۆمانه‌ک خۆیه‌تییا خو وینه‌بکه‌ت و د بازنه‌کیدا بگونجیت ئهوژی هزرکرن د رۆمانیدا و بابه‌تین ویدا)) (النیة و خلیفه، B 2019: 326). دیسان دشینین بیژین میتا رۆمان گوتاره‌کا ئاست بلنده، دهربرینی ژ پروسه‌یه‌کا ره‌خنه‌یی و داهینه‌رانه دکه‌تن. گرنگی ب چاقدیریکرنا زانیاریین نفیسیکی ددهت ژ ئالیی راستی، هزری و پیشبینی کری. دیسان ریکیین نفیسینی و گونجاندن ل گهل ته‌کنیک و ئهرکین پیشبینی کریین فهگیرانی ددهته دیارکرن. هه‌روه‌سا

پاتریشیا واو Patricia Waugh فهکولهر ا ناسیارا ئەفی بابەتی ب ئەفی شیوهی ددهته نیاسین: ((زارافهکه هاتییه دانان ل سهر نفیسینین ناشویی کو ب شیوهیی هوشمه‌ندییا-خودی و ریکخستی سهرنجی ددهته رهوشا خو وهک کارهکی هونهری داکو پرسیاران ل دور پهیه‌وه‌ندییا د ناقه‌هرا رومانئ و ژیواریدا دروست بکهت)) (Waugh, 1984: 2). ل دویف بوچوونا لاری مه‌ککافیری Larry McCaffery (1982: 5) میتا رومان ((ئهو رومانن یین کو سیسته‌مین ناشویی تاقیدکه‌ن، چاوانییا په‌یدا‌بوونا وان، دیسان ئهو ریکا ژیوار پی هاتییه فه‌گوه‌استن بو ناشویی و ب ریکا فیلتهرئ فه‌گیرانا گریمانه‌یی)). ئانکو ته‌کنیکا میتا فه‌گیرانی ژیواری به‌رهف ناشویی‌هکا داهینایفه دبهت. میتا فه‌گیران ئه‌وان پروسه و ته‌کنیک و شیوازی نفیسینی ب خو‌فه دگریت، یین کو تیدا سروشت و گوههرئ بابەتی دهیته فه‌گوه‌استن بو جیهانه‌کا ناشویی. دیسان دشین بیژین دارژتتا ئه‌وان بابەت و چیرۆکانه ده‌ما چیرۆکه‌ک د بیته ئه‌گهرئ په‌یدا‌بوونا چیرۆکه‌کا دی و خوانده‌فان ژی د بیته به‌شه‌ک ژ بنیاتی تیکستی.

میتا فه‌گیران و پاش نویخوازی (پوست مودیرنیزم)

یا دیاره کو میژوویا میتا فه‌گیرانی بو میژوویا ده‌ستپیکا په‌یدا‌بوونا ئه‌ده‌بیات و رومانئ فه‌دگریت، هه‌روه‌ک دبیین کو شیوه و شیوازی میتا چیرۆکی د ناف رومانین که‌فنین جیهانیدا دهیته دیتن ژ ئه‌وان ژی، دونکیشوت یا میگیل دی سهرقانتس، رومانا که‌رئ زی‌ری یا لوکیوس ئه‌پولیوس، هزار شهف و شه‌فه‌ک؛ لی سهره‌رای هه‌بوونا ئەفی ته‌کنیکی ل دویف فه‌کولین و ره‌خنه‌یین ئه‌ده‌بی دیاردبیت کو د چاخ و سهرده‌مین

فه‌گیرانیدا دروست دکه‌تن)) (ه،ژ: ه،ل). واته د ئەفی شیوازیدا سهرنجا خوانده‌فانی دهیته راکیشان و کومه‌کا پرسیاران سه‌باره‌ت ژیواری و ئهو بابەتی هاتییه فه‌گیران ل جه‌م دروست دبیت. به‌لی ب دیتنا لیندا هوجیون ((جیهانا میتا فه‌گیرانی ئهو جیهانه یا کو روماننفیس فه‌دگریته کویراتییا نازادیا ده‌ستپیکی د نفیسینیدا، ئهو جیهانا رومان تیدا په‌یدا‌بووی و ریک و یاساین خو دارژتین و ده‌ستنیشانکرین ل دویف رومانین بوورین که‌فن)) (Hutcheon, 1980: 9). ئانکو ناقبری میتا فه‌گیرانی ب نازادیا د نفیسینیدا ددهته دیارکر. ب ریکا میتا فه‌گیرانی هه‌ست پندکه‌مین ل به‌رامبه‌ر فه‌گیری د راه‌هستیایینه و به‌ژداریئ د داریتنا رویداناندا دکه‌مین، دیسان ب ئەفی شیوازی فه‌گیران ل دور ته‌مه‌رین گرنگ د فه‌گیرانا بابەتیدا دزقریت.

ه‌ژماره‌کا به‌رچا‌فا پیناسه‌یان بو میتا فه‌گیرانی هه‌نه هه‌ر وه‌ک چاوان د ده‌ستنیشانکرنا زارافیدا جیاوازی هه‌بوو، هه‌ر نفیسه‌ره‌ک ب شیوه‌یه‌کی ددهته دیارکر. ل فی‌ری دئ بزافئ که‌مین هنده‌ک پیناسه‌یان به‌رچا‌ف که‌مین. ئیک ژ پیناسه‌یین دیار ژی پیناسه‌یا فه‌کولهر لیندا هوجیونیه ده‌ما دبیزیت: ((رومانه ل دور رومانئ، یان ئهو رومانه یا‌کو رو‌نکره‌کی ل دور فه‌گیرانا خو و شیوازی زمانی ددهته دیارکر)) (Hutcheon, 1980: 1). جیرالد پرنس Gerald Prince د په‌رتووکا خودا ئه‌وا ل ژیر نافونیشانی (Narratology: The form and function of narrative) ناماژئ ب ئه‌وی ئیکی ددهت کو هه‌رده‌ما فه‌گیرانه‌ک یان رومانه‌ک ل سهر رهوشا خو ب خو باخفیت وه‌ک فه‌گیرانه‌ک یان رومانه‌ک، هینگئ ئهو دبیته میتا فه‌گیران یان میتا رومان (Prince, 1982: 115-119). به‌لی

دهما به‌حس ل پاش نویخازیی و ئه‌دهبیاتان دکه‌ین میتا فه‌گیران یان میتا رۆمان دبیته ته‌وه‌ری سهره‌کی یی بابه‌تی. ژبه‌رکو میتا رۆمانی په‌پوه‌ندییه‌کا گه‌له‌ک نیزیک ب پاش نویخو‌زینیفه هه‌یه (Dai and Huang, 2017: 65; Orłowski, 2017). هه‌رچه‌نده به‌ری پێش نویخو‌زایی ژێ ته‌کنیکا میتا فه‌گیرائی د رۆمانیدا ده‌اته بکارئینان، لی ل سهر ده‌می پاش نویخو‌زایی ئه‌فه بو مۆرکه‌کا سهره‌کی یا ئه‌فی ژانری ئه‌ده‌بی. ئیک ژ رۆمانفیسین پێشه‌نگین ته‌کنیکا میتا فه‌گیرائی بکارئینای، نفیسهری ئه‌نگلو-ئیرله‌ندی لورنس ستیرن Laurence Sterne بوو کو رۆمانا خو (ترسترام شاندى Tristram Shandy) ل سالا 1760 به‌لا‌ق‌کره‌یه. د ئه‌فی رۆمانیدا نفیسهری زی‌ده‌تر ژ جاره‌کی ب ریکا ته‌کنیکین فه‌گیرائی ب شیوه‌یه‌کی ئیکسهر ل گه‌ل خوانده‌قانی په‌یفییه، یان ژێ شرو‌فه‌کرنا هنده‌ک ژ لاپهر و رویدا‌نین رۆمانی ل سهر ملین خوانده‌قانی هیلایه. ئه‌ف ته‌کنیکه ژ لایێ نفیسهری فرهنسی ئه‌ندریه جیده‌ Andre Gide دووباره هاتیه بکاره‌ینان د رۆمانا (پاری سه‌خته‌ The Counterfeiters) دا یا کو ل سالا 1925 هاتیه به‌لا‌ق‌کرن. نفیسهر گه‌له‌ک جارن پرۆسه‌یا فه‌گیرائی دراوه‌ستینیت و ده‌ست ب شرو‌فه‌کرنا تیبینین خو ل دور به‌شین ده‌یتدا دکه‌تن (بنیره: حسن، 2019: 125). ئانکو ئیک ژ ته‌کنیکین میتا رۆمانی ئه‌وه به‌ری رۆمانفیس بابه‌تی هه‌می ب فه‌گیریت دی ل جهه‌کی فه‌گیرائی خو راوه‌ستینیت و ئاماژێ ب هنده‌ک تیبینیان ده‌تن ل دور ئه‌و به‌ش و بابه‌تی دی ژنوی هینه باسکرن و ئازرانن د رۆمانیدا. ل سهر ده‌می رۆمانا پاش نویخو‌زایی گری د چیرۆک و رۆمانیدا هاته گوهورین، نه‌ک گری نه‌ما، به‌ل‌کو ل جهی هه‌بوونا گریه‌کی جورا و جوری که‌ته

که‌فندا ب ریژه‌یه‌کا کیم هاتیه بکاره‌ینان. به‌لی ل گه‌ل ده‌ستپیکا چه‌رخێ بیستی و په‌یدا‌بوونا نویخو‌زایی ژ لایێ چه‌ندین نفیسهر و ره‌خنه‌گرانه‌ گرنگی ب میتا فه‌گیرائی هاتیه دان، ژ ئه‌وان ژێ: موریتز گولدشتاین Moritz Goldstein و فه‌کولینا وی یا ره‌خنه‌یی، د هه‌مانده‌ما د نا‌قا بابه‌ت و بنه‌مایین فورمالستین رۆسا ده‌اته دیتن، وه‌ک فیکتور شکوفسکی Victor Chikoviski ژ بونیاتگه‌ران جیرار جینیت Gerard Genett، رومان یاکوبسون Roman Jakobson د گرنگی‌پیدانا ویدا بو ئه‌رکین زمانی، هه‌روه‌سا جیرالد پرینس Gerald Prince و رۆلان پارت Roland Barthes و دیتنا وی بو تیکستی فه‌کری، (الیه، 2020: 6). ب ئه‌فی ئاوی د سهرده‌می نویخو‌زایی میتا فه‌گیران ب ریکا نفیسهر و ره‌خنه‌گران به‌لا‌ف بوو.

سه‌باره‌ت پاش نویخو‌زایی ب شیوه‌یه‌کی گشتی چه‌ندین گورانکاری ب سهر ئه‌ده‌بیاتی و فه‌لسه‌فه‌یا هزری و ره‌وشه‌نبیری‌دا هاتن ب تاییه‌تی د لایه‌نی فه‌گیران و نفیسینا بابه‌تاندا. ژ دیارده‌یین پرشه‌نگدار د ئه‌فی سهرده‌میدا کو کاریگه‌رییه‌کا زور ل سهر چاوانیا نفیسین و فه‌گیرائی چیرۆک، رۆمان، گوتار... هتد کری و د مه‌یدانا ره‌خنه و ئه‌ده‌بیاتاندا زالیووی میتا فه‌گیران بوویه، یا‌کو ژ ته‌کنیک و بنه‌مایین جورا و جور پیکده‌یت. ئه‌فه بو سه‌ده‌ما ئه‌وی ئیکی کو هنده‌ک ((ره‌خنه‌گرین میتا رۆمانا پاش نویخو‌زایی هزر بکه‌ن ئه‌فه ئاماژه‌یه کو ژانری رۆمانی یی مری یان ژکارکه‌فتی، لی پشته‌فانین ئه‌فی جوره رۆمانی گوتن ئه‌فه ژدایک‌بوونه‌کا نوییه بو رۆمانی))، (Orłowski, 2017). هه‌ر چاوا بیت ل سهر ده‌می پاش نویخو‌زایی رۆمان به‌ره‌ف قوناغه‌کا دی یا گه‌له‌ک جیاوازه‌ چوو.

دیارکری ل سەر تیکستی ئەدهبی یان هونەری بهێنەدان)) (ه.ژ: ه.ل). واتە د بەرهمین ئەدهبی یین پاش نوێخواییدا ب تاییهت چیرۆک و رۆمان هاتنه نازادکرن ژ ههمی یاسا یین کهشن و بهرهف ناسۆیهکی نازادقه چوون. ئەفه ژی بۆ سهدهم ئیدی ریکین داهینانی ل ههمبەر نفیسه‌ران پتر قه‌بین.

ته‌کنیکه‌کا دی یا به‌رچاڤ یا میتا قه‌گیرانی هوشمه‌ندییه، سه‌باره‌ت ئەهقی شه‌پۆلا هوشه‌کی د رۆمانیدا جمیل حمداوی (2018: 131) د بیژیت: ((رۆمان بۆ هه‌لگرا تیکه‌هه‌کی نوی یی پاش نوێخوای، ئەقجا چ ل سەر ئاستی گوتاری یان چیرۆکی بیت. به‌لی گرنگترین بنهما هاتییه بکاره‌یان د دارژتتا چیرۆک و گوتاراندا گری‌دانا ئەوانبوویه ب هوشمه‌ندییه)).

بکاره‌ینانا شه‌پۆلا هوشمه‌ندییه د بەرهمین پاش نوێخواییدا بوویه ئەگه‌ری پیکه‌ه گری‌دانا وی ب نوێخواییه، هه‌روه‌ک بوبکرالنية (2020: 6) د بیژیت: ((دیبین کو د رۆمانا "هیش نه هاتییه نفیسین" یا فرجینیا وولف Virginia Woolf دا ته‌کنیکین میتا قه‌گیرانی هه‌نه، ده‌ما چیرۆکه‌کا دی دگه‌هینیته نه‌ک چیرۆکا رۆمانی ب خو، ئەفه ژی به‌لگه‌نه بۆ ئەوی چهن‌دی کو به‌ری نوێخواییه ژی میتا قه‌گیران هه‌بوویه و بکاره‌ینانا ره‌خنه‌یا هوشمه‌ندییه بوویه ئالاقی پیکه‌ه گری‌دانا د ناچه‌را نوێخوای و پاش نوێخواییدا)). مه‌رم کو ره‌خنه‌یا هوشمه‌ندی ل سه‌رده‌می نوێخواییه هه‌بوو، به‌لی د پاش نوێخواییدا وه‌ک ئیک ژ بنهما‌یین میتا قه‌گیرانی ب هیزکه‌فت.

د رۆمانا پاش نوێخواییدا میتا قه‌گیران به‌ره‌ف ئاراسته‌یه‌کی نازاد چوویه و به‌رهمین نفیسه‌رین رۆمانا پاش نوێخوای میتا فه‌یله‌سو‌فان نا که‌فه‌ه ل ژیر کارتی‌کرنا پیه‌رین قه‌بر و دیارکری.

گرییه و چه‌ندین گری د ناڤ به‌رهمیدا هاتنه راجاندن، (البنية و بن خليفة، 2019: A: 375). د ئەهقی ده‌رباریدا ئەم‌برتو ئیکو Umberto Eco (وه‌رگرتیه ژ ه.ژ: ه.ل) د بیژیت: ((د نوکه‌دا خوانده‌فان پێشواییه ل گه‌له‌ک کارین ئەدهبی دکه‌ت و وه‌رگرت ب سایا دیارکرا گرییا رۆمانی یاکو ژ شه‌ره‌کرتین شیوازی دویره‌که‌فیت و ب کیمی به‌ره‌ف قه‌گیرانا ناڤه‌کی، جو‌را وجورییا ده‌نگان ل ده‌می قه‌گیرانی، نه‌بوونا پیکه‌ه گری‌دانا د ناچه‌را به‌شین ده‌میدا، گافدان د سەر شیوازین هه‌بیرا، تیکه‌له‌کرن د ناچه‌را قه‌گیرانا ب جه‌ناقیه نه‌دیار یان جه‌ناقیه ئاخفتنه‌کری ب گوتاره‌کا نه ئیکسه‌را نازادقه دچیت)). ئانکو د پاش نوێخواییدا گری یا رۆمانی به‌رفه‌هتر و ئالوزتر لیهات.

هه‌ر ل دور ته‌کنیک و ئەو گورانکاریین ب سەر فه‌لسه‌فه و ئیستاتیکا یا نفیسه‌نییدا هاتین ل سه‌رده‌می پاش نوێخواییه بییر زیما Pierre Zima د بیژیت: ((ژ جیاوازیین سه‌ره‌کی د ناچه‌را نوێخوای و پاش نوێخواییدا ئەو راستیه کو نوێخوایین مینا: جان پول سارته‌ر و کافکا باوه‌ری ب هه‌بوونا راستی و واقعه‌تی د هین و ب دیتنا وان ستوینین سه‌ره‌کینه بۆ گه‌هشتنا گوپیته‌کی، به‌لی پاش نوێخوایین وه‌کی: روب گرییه، لیوتارد، یان جون بارت، راستی و واقعه‌تی دده‌نه پال تیکه‌هین میتایی))، (النية و بن خليفة، 2019 B: 324). پیته‌ر بروکه‌ر Peter Brooker ل دور ئەهقی چهن‌دی دبیژیت: ((د پاش نوێخواییدا نفیسه‌ر ب فه‌یله‌سو‌ف ده‌یته دانان، ئەو تیکستی د نفیسه‌ت یان ئەو داهینانا دکه‌ت چ یاسا و ده‌ستور یین کو وه‌ک ریک هاتییه دانان کونترۆلی لی ناکه‌ن، هه‌ره‌سا د شیاندانا نینه بریاره‌کا قه‌بر ب ریکا هنده‌ک خال و سالوخته‌تین

وینه‌کرنا نفیسینین داهینه‌رانه ددهت، هه‌روه‌سا چاقدیریا جیهانین وانین ناشوی دکهت. دیسان کار ل سهر نه‌هیلانا وه‌هما که‌تواریبوونی دکهتن داکو وه‌هم و هاقیبوونی ژ وه‌رگری دویر بکهتن، دبیت جهختی ل سهر ناشکرا کرنا یاریا فه‌گیرانی و دیار کرنا میکانیزمین هونه‌ری و نیستاتیکی بین نه‌وی ل هه‌مبه‌ر وه‌رگری بکهت)). ب ری‌کا نه‌فی ته‌کنیکی وه‌رگر پتر تیکه‌لی به‌ره‌می دبیت ل جهی کو بخونیت و پی کاریگه‌ر دبیت ئیدی رولی د ئا‌فاکران و شروقه‌کرنا ویدا دبینیت و گوتارا میتا فه‌گیرانی بو دیار دبیت.

گوتارا میتا فه‌گیرانی ب شیوه‌یه‌کی هوشمه‌ندانه بو وه‌رگری دهیته ئاراسته کرن، خوانده‌فانی دکهته به‌شه‌کی نیستاتیکی یان که‌سایه‌تی د نا‌فا رومانیدا. هه‌روه‌ک دبینین د تیکستین میتا فه‌گیرانیدا ئالاقین ئاراسته‌کرنا ئیکسه‌ر بو وه‌رگری ناهینه بکار هیان وه‌ک (شکاندن، فرمان لیکرن) به‌لکو ب چه‌ندین شیوه‌یین جودا جودا پشکداریی د رومانیدا دکهتن (بنیره: النیه و خلیفه: 2019 B: 333-334). نه‌ف ته‌کنیکه د میتا فه‌گیرانیدا یا تابه‌ته ب وه‌رگریه. یال پشت فه‌گیرانی نه‌وی چه‌ندی دووپات دکهتن کو خوانده‌فان به‌شه‌کی سه‌ره‌کییه د دروستکرنا رومانیدا و ب نه‌فی شیوه‌ی وه‌رگره‌کی هوشیار د هینیه‌هه‌بوونی.

سه‌باره‌ت گرنگی‌پیدا و کارتی‌کرنا تیکستی ل سهر وه‌رگری، نه‌گه‌ر به‌ری خو بدهینه تیکستین که‌فنین فه‌گیرانکی شینوارین میتا فه‌گیرانی و گرنگی‌پیدا ب وه‌رگری دیار دین، وه‌ک چاوان حمداوی (2018: 12) نه‌فی چه‌ندی د رومانین بلزاک و چیرۆکین مویاسانیدا ددهته دیارکران ده‌ما د بیژیت: ((ب شیوه‌یه‌کی ژ شیوه‌یان گرنگی ب گوتارا میتا فه‌گیرانی هاتییه دان د تیکست و رومانین که‌تواریدا، هه‌روه‌ک د رومانین

دیسان نه‌و ژیواری ل سهر ده‌می نویخازان ده‌اته به‌رجه‌سته‌کران د میتا رومانیا پاش نویخو‌ازیدا ئیدی به‌ره‌ف سه‌نته‌کا دیقه‌چوو. سه‌باره‌ت گرنگی چیرۆکی ژی گورانکارین به‌رچا‌ف د تیگه‌ه و چاوانییا بکاره‌ینانیدا هاتنه کرن ل گه‌ل نازراندنا پرسیارین هوشمه‌ندی و ژیواری.

میتا فه‌گیران و ستراتیجیه‌تا وه‌رگری

وه‌رگر ئیک ژ لایه‌نین سه‌ره‌کییه کو روله‌کی به‌رچا‌ف د میتا فه‌گیرانیدا د بینیت. ئیک ژ نارمانجین میتا فه‌گیرانی نه‌وه وه‌رگره‌کی هزر فه‌کری و هشیار بینیه هه‌بوونی. وه‌رگره‌ک لایه‌نی هزری و ره‌وشه‌نبیری ل ده‌ف ب هیز بکه‌فیت و به‌ره‌ف پیشفه بچیت. هه‌روه‌سا د میتا فه‌گیرانیدا وه‌رگر وه‌ک به‌شه‌ک ژ به‌شین چیرۆکی یان دشین بیزین تیکستی دهیته دانان، هه‌روه‌ک جمیل حمداوی (2018: 30) ل دور وه‌رگری د نا‌فا ته‌کنیکین میتا فه‌گیرانیدا دبیزیت: ((وه‌رگر دبیه به‌شه‌ک ژ پروسه‌یا وینه‌کران، نفیسین و ته‌خمینکرانی)). ئانکو وه‌رگر دبیه ستوینه‌ک ژ ستوینین ئا‌فاکرنا بنیاتی بابه‌تی د هینه فه‌گیران. پشکداریکرنا وه‌رگری ژ ئه‌رکین میتا فه‌گیرانیه، هه‌ر وه‌ک حمداوی دووپات دکهت کو به‌ژداریکرنا وه‌رگری یان خوانده‌فانی د ئا‌فاکرنا یاریا فه‌گیرانیدا ژ لایه‌ هزری و وه‌همیقه ژ ئه‌رکین میتا فه‌گیرانیه، (ه.ژ: 10).

ژبه‌ر کو وه‌رگر ته‌وه‌ره‌کی گرنگه د میتا فه‌گیرانیدا، میتا فه‌گیران ب خو ژی د پرائییا لایه‌ناندا خزمه‌تا به‌ره‌ف پیشفه‌برنا وه‌رگری دکهتن ب ریک و شیوا‌زین جودا. ده‌راره‌ی نه‌فی په‌یوه‌ندییا دوو قولی د نا‌فه‌را وه‌رگر و میتا فه‌گیرانیدا بوبکرانییه (2020: 26) دبیزیت: ((میتا فه‌گیران ب گه‌له‌ک شیوه‌یان دیار دبیت، گرنگی ب

- کەسایه‌تی یێن کو دزانن ئەو کەسایه‌تینه یێن پشکداریی د چیرۆکه‌کیدا دکهن.
 - نفیسەر کۆمینتان ل سەر چیرۆکی بدهت ده‌ما دفیسیت، چ د پهراوێزیدا بیت یان د ناف تیکستی ب خۆدابیت.
 - ئەو چیرۆکا فه‌گیڕی ئەوی خۆ ناشکرا دکهت وه‌ک کەسایه‌تی و وه‌ک فه‌گیڕ ژێ. (BAKER, 2018).

ئەفه دیارترین ته‌کنیکین ئیستاتیکینه د یاریا فه‌گیڕانا مینا رۆماناندا ده‌ینه بکار هینان، ب ئەفان ته‌کنیکان مینا فه‌گیڕانارۆمان جوداهیی د ئیخه‌ته د ناقه‌را جیهانا ژیواری و یا ناشوپیدا. ئیدی چ به‌هانه نامینن کو خوانده‌فان جیهانا ئافراندیا رۆمانی وه‌که جیهانه‌کا که‌تواری تیبگه‌هیت. سه‌باره‌ت چاوانی و چه‌نداتییا بکارهینانا ئەفان ته‌کنیکان نفیسەر یی نازاده. د ئەفی فه‌کۆلینیدا دی بزافی که‌ین ئەوان ته‌کنیکان ده‌ستنیشان بکه‌ین ئەوین د هه‌ردوو رۆمانین (مروقی به‌له‌چه‌ک و ره‌شکو) دا هاتینه بکار هینان. داکو بۆ مه‌ دیار ببیت سه‌ره‌تا و ده‌ستنیکا دیار بوونا ئەفی جوړی رۆمانی ب چ ئاوال ده‌قه‌ری سه‌ره‌لدايه.

مینا فه‌گیڕان و رۆمانین مروقی

به‌له‌چه‌ک یا فازل عومه‌ری و ره‌شکو یا

عبدالرحمن بامه‌رنی
 دبیت ئەگه‌ری گه‌له‌ک نه‌پیشکه‌فتنا رۆمانا کوردی ژ ئالیی ته‌کنیک و شیوازیفه ب هه‌قه‌بر ل گه‌ل رۆمانا جیهانی، دره‌نگ سه‌ره‌لدا وئ بیت. ته‌نانه‌ت ژ ئالیی نافخویی ژیفه، رۆمانا کوردی یا ب شیوه‌زاری به‌هدینی هاتیه نفیسین ب به‌راورد ل گه‌ل رۆمانا کورمانجییا سه‌ری (شیوه‌زاری بۆتانی) و کورمانجییا ژیری دره‌نگتر سه‌ره‌لدايه. ئەفجار تشته‌کی به‌ره‌وشه ئەگه‌ر ژ ئالیی

به‌لزاک Balzac یا د بینین، نه‌خاسمه رۆمانا وی یا ب نافوده‌نگ (بابی گوریو Le Pere Goriot) ده‌ما پشته‌فانی ل که‌تواریبوونا رۆمانا خو کری د پرۆسه‌یا فه‌گیڕانیدا و ئاراسته‌کرنا گوتارا خو بۆ خوانده‌فانی وه‌رگر. هه‌ردیسان هه‌مان گرنگییدان ل جه‌م موپاسان Maupassant ی ژێ د هینته دیتن)) واته هه‌ر د که‌فندا ته‌کنیکا مینا فه‌گیڕانی هه‌بوویه و گرنگی ب وه‌رگری دایه و وه‌رگری په‌یوه‌ندییه‌کا ب هیز ب تیکستیفه هه‌بوویه.

وه‌رگر وه‌ک ئالافه‌ک ژ ئالافین دروستکرن و ئافاکرنا بنیاتی تیکستی فه‌گیڕای ده‌ینه دانان، نه‌ خاسمه دگه‌ل بکارهینانا مینا فه‌گیڕانی وه‌رگر بوویه به‌شه‌کی سه‌ره‌کی ژ تیکستی و ب ریکا ئەفی ته‌کنیکێ شیوه، میکانیزم و ئیستاتیکاییی فه‌گیڕانی ل هه‌مبه‌ر وه‌رگری هاتینه ناشکرا کرن، ئاها ب ئەفی شیوه‌یی وه‌رگر زیده‌تر تیکه‌لی تیکستی بوویه و ب وه‌رگره‌کی هوشمه‌ند هاتیه هژمارتن.

ته‌کنیکین مینا فه‌گیڕانی

مینا فه‌گیڕانی یان مینا رۆمانی هژماره‌کا شیواز و ته‌کنیکان هه‌نه د رۆمان و چیرۆکین پاش نوپخووزیدا دیار دین. ب پالپشتییا ل سەر چافکانین سه‌ره‌کی یێن تیوریا مینا فه‌گیڕانی به‌حس دکهن ب تایه‌ت پاتریشیا واو، هژماره‌کا ته‌کنیکان هاتینه ده‌ستنیشانکرن. هه‌ژیه بیژین کو ئەف ته‌کنیکه دگشتگیرن و پرانییا ژیده‌ری ل سەر مینا فه‌گیڕانی هاتینه نفیسین لابه‌لا به‌حس دکهن. ئەو ژێ ئەفه‌نه:

- په‌یوه‌ندیکرنا ئیکسه‌ر ل گه‌ل خوانده‌فانی
- چیرۆک د ناف چیرۆکیدا
- چیرۆکه‌ک ل سەر که‌سه‌کی کو په‌رتووکه‌کی دخوینیت یان د نفیسیت.

تئی ئەو تەکنیک و ئاماژەیین مینا فەگێرانئ
ئەوین د ئەفان هەردوو رۆماناندا هاتینە
بەر جەستە کەرن بێخینە پێشچاڤ.

**نێک: پەپۆه‌ندی کرنا راستەوخۆ یا
نقیسەری ل گەل خواندەفانی**

پەپۆه‌ندی کەرن ب خواندەفانی نێک ژ
تەکنیکێن بەرچاڤ بێن مینا رۆمانییه. ئەف
تەکنیکە گریڤای رۆلئ خواندەفانییه د ناڤ
تیکستیدا. نقیسەر پەپۆه‌ندییه‌کا ئیکسەر ل
گەل خواندەفانی دکت داکو هشیار بکت
ل سەر خواندن، تیکەهشتن، رافە کەرن و
هەتا هەندەک جارن فەدیتنا رامن و دیتنن
نوی ل سەر تیکستی. ئانکو نقیسەر ب
رەنگەکی ئیکسەر خواندەفانی ناگە هدار
دکت ((یان دئ ریز ل رۆلئ وی هیتە
گرتن کو د دروست کرنا واتاییدا گرانترین
بار دئ کەفیتە سەری ملئ وی، یان ژ
ئەف مافە ژئ دەیتە وەرگرتن))، (خریس،
33: 2001). د هەر دوو دۆخاندا مەرەما
نقیسەری ب پەپۆه‌ندی کرنا ئیکسەر ب
خواندەفانییه ئەو د خواندنا تیکستیدا
خواندەفان هەست ب هەبوونا خۆ بکت. ل
قیری رۆلئ خواندەفانی و فەگێری ژ هەف
جودا دبیت. سەبارەت جودا هییا رۆلئ
خواندەفانی و فەگێری د مینا فەگێرانئیدا
((ئامرازین مینا فەگێرانئ د نێک ژ ئەفان
دوو کەتەگۆریاندا دیاردین: یان دئ ل سەر
ئاستئ فەگێری (د ناڤ تیکستیدا) دیار ببت
یان ژئ ل سەر ئاستئ وەرگری (ژ
دەرڤە تیکستی) دیار ببت. هەر چەندە
هەندەک نقیسەران بزاف کرییه هەر دوو
کەتەگۆرییا د نێک رۆماندا کۆم بکەن))،
(Walter 2019). ئەڤال سەر ئاستئ وەرگری
بەهرا پتر د پەپۆه‌ندی کرنا ئیکسەرا
نقیسەری یان فەگێری ب خواندەفانییدا دیار
دبیت.

گەشە و وەرار و ئەزمۆنگەریفە رۆمانا
ئەفئ دەفەری ل پاش رۆمانا کوردی یا
دەفۆکین دی (ناڤهاتی) ببت.

کورتە رۆمانا مرۆڤئ بەلەچەک یا
فازل عومەری ل سالا 2017 ژ ئالیئ
دەزگەهئ نالەند یئ چاپ و وەشانئفە
هاتییه بەلاڤ کەرن. رۆمان ب خۆ وەک جۆر
د خانەیا رۆمانا ئاشۆیا زانستیدا دەیتە
پۆلین کەرن.¹ رۆمانا ئاشۆیا زانستی ب خۆ
ژئ ب شیوەکی ژ شیوەیان مینا مینا
فەگێرانئیه. ئاماندا دیللون Amanda Dillon
(16: 2011) دبیزیت: ((هۆشمەندیا ئاشۆییا
دیارا رۆمانا ئاشۆیا زانستی ب سەرۆشتئ
خۆ تئشتەکی وەکی مینا رۆمانئ پێشنیار
دکت)). واتە دببت پەپۆه‌ندی د ناڤهەرا مینا
رۆمان و رۆمانا ئاشۆیا زانستیدا ب
شیوەیهکی ئیکسەر نەببت، لی سەرۆشتئ
رۆمانا ئاشۆیا زانستی بیاڤه‌کی گەلەک تیدا
هەیه ئەف جۆرە ئەزمۆنگەریا ئەدەبی تیدا
سەر هلبەت.

کورتە رۆمانا رەشکۆ یا عبدالرحمن
بامەرنی ل سالا 2019 هاتییه چاپ کەرن.
رۆمان وەک جۆر رۆمانەکا جفاکییه و
بەحسئ کیشەیین جفاکا کوردی دکت ل
ژیر فشارین دابونەریتین جفاکی بابسالاری
یئ کوردی؛ ب تاییهت ئەو نیش و ئازارین
ب سەدەما فان دابونەریتان ئافەرەتا کورد
رۆژانە ژبەر دنالیت. د ئەزمۆنگەریا خۆ
یا ئەدەبیدا هەتا رادەیه‌کی گەلەک بەرچاڤ
تەکنیکێن مینا رۆمانئ تیدا هاتییه پەپۆه
کەرن. د ئەفئ فەکۆلینئیدا دئ بزاقئ کەمین ب

¹ بۆ پتر پیزانینان ل سەر پۆلین کرنا رۆمانا مرۆڤئ بەلەچەک

وەک رۆمانا ئاشۆیا زانستی، بنیره: حاجی، نفیسه اسماعیل
(2018). "رۆمانا خەیاالا زانستی و ئەدەبییهت 'مرۆڤئ

بەلەچەک' وەک نمونە". گوفارا زانستین مروفايه تی یا

زانکویا زاخۆ. پهره‌بندا 6، هژماره 1. ل ل 30-46.

بکەن دەما قارەمانەکا رۆمانا خۆ سالۆخددەت یان ژى بلا رۆمانى نەخوینن. ئانکو ژ ئالییهکیفە ئاگەهدارکرن و هۆشداریکرنا خواندەقانییە ل سەر ئەوی تئشتی دقیت دەربارەى ئەوی کەسایەتیى بیژیت، ژ ئالییهکی دیفە مەرەقداریى ل دەف خواندەقانی دروست دکەت کانى دى ب چ ئاوا بەحس کەت، دبیزیت: ((ل بەراهیى، دەستووری ژ وی ژنى و قى کەسى بوویە تەرم و بی پیژن مایى، ئەز دى وەسفا وی ژنى بو هەویین خواندەقا بەحسکەم. هیفیدارم بیدەنگیى ب پاریزن و زەنگین مۆبایلین خوە مت بکەن و هەر کەسى نەشیت ل سەر هەستین خوە زال ببیت، بلا قى رۆمانى نەخوینیت...))، (بامەرنى، 2019: 21). ئەف جورە پەیوەندیکرنا ژى دچیتە د ئەوی چارچۆفەیدا ئەوی کو ریکى ل بەر خواندەقانی دگريت ببیتە خواندەقانهکی چالاک و بەشداریی د بارکنا واتایین جودادا بکەت. دیسان ژ ئالییهکی دیفە خواندەقانی ژ نەژیواریا رویدانان پشتراست دکەت، ب ئەفی چەندى رۆمان سەخلەتەکی میتا رۆمانا پاش نوخوازی وەردگريت. دیسان رۆماننقیس ل جەهەکی دی ل گەل خواندەقانی خۆ ب رەنگەکی راستەراست دناخقیت و دبیزیت: ((کومپیوتەری وی ب دەهان بەرسف تیدا هەبوون، کو ئەز نەینین قارەمانى خوە یى بوویە کەلەخەکی تەمرى و بی پیژن بزەنم...))، (ه. ژ: 52). وەک یا دیار نقیسەر ل قیری ژى خۆ دیار دکەت و ل گەل فەگیرى کەسى سییى یى هەمی تئشت زان خۆ تیکەل دکەت. ئەفە ژى جیھانا راستیى و یا ئاشۆپی یا تیکستى ئافراندى تیکەل دکەت و سەرھاتییا بوویەران بەر گۆمان دکەت. ئەف شىوازە خواندەقانی پتر ب دویچوونا رویدان ونهینین

د رۆمانا مروقى بەلەجەکدا نقیسەری رۆمانى ل دوو جەهان پەیوەندییهکا ئیکسەر ب خواندەقانی کرییه. د دوخی ئیکیدا ریک ل بەر خواندەقانی وەرگر گرتییه کو دەنگى خۆ د ئافاکرن و بەرفرەهکرنا هزرا گۆتارا پیشکیشکریدا هەبیت. نقیسەر ب ئەفی ئاواپی راستەراست پەیوەندیى ب خواندەقانی دکەت: ((دەستوور هەیه وەکو چیرۆکنقیس گۆتەکی بیژم و خوە بکەمە دناف چیرۆکیدا؟ من های ژ وەنینه بەس دى یا خوە هەر بیژم...))، (عمر، 2017: 43-44). هەر چەندە رۆمان ب خۆ ژ جورى ئاشۆپا زانستییه و د ژیواریدا یا ژ راستیى دویره، لی ب ئەفی پەیوەندیکرنا ل گەل خواندەقانی گۆمانى ژ سەر دویراتییا چیرۆکی ژ دۆرهلی رادکەت. ئەفە ژى ئیکە ژ ئەوان تەکنیکین تەوژمى رۆمانا پاش نوخوازی جەختى ل سەر دکەت. ل جەى دوویى دەما پەیوەندیى ب خواندەقانی دکەت، بەرۆفاژى جەى ئیکى بیرا وی دەینیت کو هزر ل چیرۆکین هەژارین سۆمەرییان بکەت بیى کو تیروتەسەلییان ل سەر ئەوان چیرۆکان فەگیریت. نقیسەر ب ئەفی ئاواپی پەیوەندیى ب خواندەقانی خۆ دکەت، دبیزیت: ((هون ئەوان چیرۆکان دزانن، هەوجە ناکەت بو هەوە بنقیسم...))، (ه. ژ: 73). دیارە ل ئەفیری نقیسەر داخوازی ژ خواندەقانی دکەت کو بیرا خۆ ل ئەوان چیرۆکین سۆمەرییان بینیت و نقیسەر خۆ ددەتە لایەکی. ئەفە ژى مەرەقى بو خواندەقانی چیدکەت کو ل ئەوان چیرۆکان فەگەریت و بخوینیت.

د رۆمانا رەشکو ژیدا ئەف تەکنیکا میتا رۆمانى واتە پەیوەندیکرنا ئیکسەر ب خواندەقانی ل دوو جەهان بکارهاتییه. نقیسەر ل جەى ئیکى داخوازی ژ خواندەقانی دکەت یان گوهدارییا ئەوی

کەسایه‌تییه‌کی رۆمانی سەر هاتییا مرییه‌کی و ریفتنگه‌کی فه‌دگیریت ل لاپه‌رین 46-47. هەر چه‌نده ئەف چیرۆک و سەر هاتییه د کورتن، لی وه‌ک ته‌کنیک د رۆمانا پاش نوێخوایدا و ب تاییه‌ت میتا رۆمانیدا هه‌بوونا خۆ هه‌یه. هه‌روه‌سا ئاماژەدان ب نا‌قین هنده‌ک چیرۆکین بۆ زارۆکان ده‌اتنه‌فه‌گیان، وه‌کی (پیره‌هه‌قی و سالی) و (کورتانی ده‌جالی) و (دوقوچکا بروو بروو) ل لاپه‌ره (٤٩)، ئەفه‌ ژی دبیته‌ ده‌رگه‌هه‌ک بۆ خوانده‌قانی کو ل سەر هاتیین ئەفان چیرۆک و چیفانۆکان بزقریت.

سێ: کەسایه‌تیین کو دزانن نه‌و کەسایه‌تیین چیرۆکینه

ئیک ژ ستراتیژییه‌تین به‌رچا‌ف بین میتا فه‌گیانئ نه‌وه ژ ئالییه‌کیفه‌ خوانده‌قانی ژ وه‌هما ژ یواری بوونا رویدان و بوویه‌رین د نا‌فا به‌ر هه‌می فه‌گیانئیدا چ چیرۆک بیت یان رۆمان دویر ب‌یخیت؛ ژ ئالییه‌کی دیفه‌ جیهانا ئاشوپی یا ئافران‌دی به‌رگه‌کی ژ یواری بکه‌ته‌ به‌ر و خوانده‌قانی ب ریکا یاریا فه‌گیانئ د گنمه‌کی گۆمانا‌ویدا ن‌قوم بکه‌ت. ئەفجار هنده‌ک ته‌کنیک ب شیوه‌کی ئاشکرا ئاماژەنه‌ بۆ ئاشوپی‌بوونا بوویه‌ری و دویرکه‌فتنا ژ گۆمانا دور هه‌ی‌لی‌بوونی. د ئەفی بیافیدا نقیسه‌ر عه‌بدولرحمان بامه‌رنی ب ته‌کنیکه‌کا گه‌له‌ک به‌رچا‌ف میتا رۆمانا خۆ ده‌ستپ‌دکه‌ت، کو وه‌که رۆمانه‌کا پاش نوێخوای ئاماژەکا ئیکسه‌ر ده‌ته‌ خوانده‌قانی کو ئەفه‌ جیهانه‌کا ئافران‌دی یا ئاشوپییه‌، لی خوانده‌قانی د گۆما گۆمانیدا ده‌ی‌لیت کانئ ئەف کەسایه‌تییه‌ یان هه‌ف شیوه‌یی نه‌وی د ژ یواریدا هه‌یه‌ یان ب تنئ ئاشوپی‌که‌ ب ئەفی ناوایی ئیکه‌م رسته‌ ژ رۆمانئ

کەسایه‌تییه‌نه‌ (کاریکته‌ران) گریدده‌ت. ب گوتته‌ک رۆنتر د ئەفی شیوازیدا په‌یوه‌ندییه‌کا به‌رده‌وام دنا‌فه‌را هه‌ردوو جه‌مسه‌راندا خویا دبیت. پاتریشیا واو (102: 1984) خویا دکه‌ت کو د میتا رۆمانیدا جیهانین هه‌فه‌ژ ب ناوایه‌کی ئالوگوری دکه‌فه‌ هه‌مه‌به‌ری ئیک. واته‌ جارنا جیهانا ئافران‌دا نقیسه‌ری وه‌ک ژ یواری هه‌یی خۆ دیار دکه‌ت، جار ژی دبیته‌ ئاشو‌پ و ژ دور هه‌ی‌لی دویر دکه‌فیت.

دوو: چیرۆک د نا‌ف چیرۆکیدا

ئیک ژ ته‌کنیکین میتا رۆمانئ نه‌وه‌ ده‌ما د نا‌ف چیرۆکه‌کیدا چیرۆکه‌کا دی ئاماده‌ دبیت هه‌ر وه‌ک پاتریشیا واو (22: 1984) د په‌رتووکا خۆ یا به‌رنیاس و کاریگه‌ر د بیافی میتا رۆمانیدا Metafiction: The Theory and Practice of Self-Conscious fiction ئاماژە پیکری. ئەف ته‌کنیکه‌ د رۆمانا ره‌شکودا ل سێ جهان هاتییه‌ بکار هینان. بۆ نمونه‌ ده‌ما ئیک ژ کاریکته‌رین نقیسه‌ری چیرۆکه‌کا زارۆکینیا خۆ ل گه‌ل دوو ده‌ره‌می فه‌دگیریت؛ دبیزیت ((چیرۆکا خوه‌ بین زارۆکینیی فه‌هاندبوو و هوسا دگوت:

"تشتئ ژ هه‌میا پتر د ژیا‌نا خوه‌دا من هه‌ژیکری و من گه‌له‌ک خه‌ون پیفه‌ دیتین، (دوو ده‌ره‌م) هه‌کی پیکه‌فه‌بوو، ده‌ما من قه‌ستا مال دکر، من بریکئ فه‌ دیتبوو!..." (((بامه‌رنی، 29-30: 2019). ئەف کاریکته‌ره‌ نه‌وی چیرۆکی فه‌دگیریت و دبیته‌ چیرۆکه‌کا لقی د نا‌ف تیکستی ره‌سه‌نی رۆمانیدا. دیسان چیرۆکا کەسایه‌تییه‌کی دی یی رۆمانئ ب نا‌فی مامزدین ل گه‌ل له‌علئ کو کچه‌کا گوندییا نه‌وییه‌ کو لاپه‌رین 36-38 ئی فه‌گرتینه‌. ئیکه‌ دی ژ نه‌وان چیرۆکین لاوه‌کی د نا‌ف چیرۆکا سه‌ره‌کییا رۆمانیدا نه‌وه‌ ده‌ما

دکته. ئەفان جوړه کوښانتان ژى هوشمه‌ندییه‌کا خودی یا تایبته دقیت، چونکه نفیسەر د هه‌مان دهمدا ب دوو رۆلان رادبیت؛ رۆلی کریارا نفیسینا به‌رهمه‌کی نافراندی ل گهل رۆلی ره‌خنه‌گرتنی ل سەر هه‌مان به‌رهم.

د رۆمانا مرووقی به‌له‌چه‌کدا نفیسەر، ل جهه‌کی کوښنته‌کا زمانقانی ل سەر په‌یف و دهربرینه‌کا دیار کری ددهت د ناف تیکستی خو یی نافراندیدا. ئەو ژى ئەوه دهما ددهته دیارکرن کانئ ئەوی بۆچی په‌یفا (پاشه‌روژ) بکارئینایه بۆ ناینده‌ی نه‌ک (پیشه‌روژ)، دیسان ره‌خنی ژى ل کوردین باکوور و ژدهرقه‌ی وه‌لاتی دگریت کانئ چاوا ب شاشیقه‌ ئەوان په‌یفا (پیشه‌روژ) ل بۆ ناینده‌ی بکار هینایه (بنیر: ل ل 43-44). ئیکه دی ژ ته‌کنیکین نفیسەر فاضل عمر د رۆمانا خودا بکار هینای شروقه‌کرنا په‌یف و دهسته‌واژه‌یین ئالوزین تیکستییه د په‌راویزاندا. وه‌ک یا دیار نفیسەری حه‌زه‌کا زمانقانی هه‌یه و ب تایبته زمان و په‌یقین که‌فن نه‌خاسم ئەوین د زمانئ سو‌مه‌ریین که‌فندا دهاتنه بکار هینان؛ بۆ نمونه په‌یفا کام (ل لاپه‌ره 18) واته‌ حه‌زا زیده یان قیانا خوهرسکی. ل سه‌رانسه‌ری کورته رۆمانا خودا کو ژ 91 لاپه‌ران پینکه‌هیت، ل بیست لاپه‌ران ئەف جوړه په‌راویزه ب بکار هینایه.

د رۆمانا ره‌شکو‌دا ئەف جوړه ته‌کنیکه ب شیوازه‌کی جوداتر هاتییه بکار هینان. نفیسەر عبدالرحمن بامه‌رنی ئیک ژ نافونیشانین پشکین رۆمانا خو ب شیوازی ره‌خه‌یی دارژتییه؛ پشکا دوویژ ژ رۆمانئ ل ژیر نافونیشانئ "جهئ رۆمان لی هاتییه نفیسین ل سەر نه‌خشه‌یی عه‌ردی". ئەفه ئامازه‌یه‌کا ره‌خنه‌گرانه‌یه ژبو ره‌گه‌زی جهی د رۆمانیدا. ده‌ستپیکه‌ ئەفئ پشکی ژى

ده‌ستپیکته ((د ره‌گه‌زنامیدا نافئ من جانئ یه و د رۆمانیدا، ئەز بخودانا نیشانئ ده‌یمه ناسکرن)). ل ئەفیرئ دیار دبیت کو که‌سایه‌تییا رۆمانئ بخو دزانیت ئەو ئیکه ژ که‌سایه‌تیین چیرۆکی. ئەف جوړه میتا رۆمانه ب رۆمانا هوشمه‌ندییا خودی self-conscious fiction هاتییه نافکرن ژ نالیئ تیورناسین میتا رۆمانیقه ب تایبته پاتریشیا واو دهما دبیزیت: ((میتا رۆمان ب ئاوایه‌کی هوشمه‌ندییا خودی کود و په‌یمانین خو یین تایبته ب دژى زمانقانی رۆمانا ئاسایی ددانیت)) (Waugh, 1984: 11). واته ئیک ژ تایبه‌تمه‌ندیین میتا رۆمانئ هوشمه‌ندییا خودییه کو ب ئماژه و جه‌نگان خویا دبیت.

چار: کوښنت و ره‌خنه ل سەر چیرۆکی، د په‌راویزان د ناف تیکستی ب خودا.

ئیک ژ ئماژه‌یین دیارین میتا رۆمانئ ئەوه نفیسەر ژ ئەنجامئ هوشمه‌ندییا خودی ب رۆلی هه‌له‌سه‌نگاندنا رۆمانا خو راببیت، هنده‌ک جارن ژى دبیت به‌حسئ دابیشه‌یین گریدای ره‌خنا ئەده‌بی و ب تایبته رۆمانئ تیکه‌لی خه‌یالا خو یا چیرۆکبیزیی بکه‌ت. ئانکو ((به‌شیوه‌یه‌کی گشتی ده‌توانین بلین ئاویته‌کردنی ئەم ته‌کنیک و شیوازه جیاوازه له‌گهل بنیادی هونه‌ریانه‌ی رۆماندا، ره‌تکرده‌وه‌ی شیوازه کلاسیکیه‌کانی رۆمانی ریالیزمییه و هه‌ولدانیکه بۆ داهینانی شیواز و ته‌کنیکی نوی رۆماننوسین))، (ره‌شید، 2009: 37). هه‌لبه‌ته میتا رۆمان وه‌که به‌شه‌ک ژ رۆمانا پۆست مۆدیرن، ب گه‌له‌ک شیواز و ته‌کنیکان دیار دبیت؛ ئیک ژ ته‌کنیکین گه‌له‌ک دیارین ئەفئ جوړه رۆمانئ کو ژ رۆمانا ریالیزمی جودا دکته ئەوه دهما نفیسەر ب خو د ناف تیکستی چیرۆکا رۆمانیدا به‌حسئ که‌سایه‌تی و شیواز و سه‌ره‌مه‌ریا ل گهل ره‌گه‌زین رۆمانا خو

ئەوان ل گهل تیگه‌هین "رافه‌کرن" ئی و "هله‌وه‌شان‌دنگه‌ری" یی تیکهل دکه‌ت))، (Waugh, 1984: 6). بامه‌رنی ژی ل دهما نفیسینا تیکستی خویئ ناشوپیدا، ل گهل کریارا فه‌گئیرانی داخویانییه‌کی ژی ل سهر دده‌ت، دبیزیت د دوو وینه‌یاندا دئ که‌سایه‌تیا ئەوی قاره‌مانی دیار بیت. د وینه‌یی ئیکیدا فه‌گئیر روخساری ئەفی که‌سایه‌تیی سالو‌خده‌ت. پشتی ژ ئەفان سالو‌خدانان ب دویمه‌یه‌ک ده‌یت، نفیسه‌ر ئەوی پشکا رۆمانی ب ئەفی ئاوی ب دوماهی ده‌ینیت: ((وینی دی بیورن! من بتنی مافی نیشان‌دانا ئیک ژ وینان هه‌یه، وینه‌ک به‌س بیت، کو ئەز خوه دناف هزرین قاره‌مانی خوه‌دا بیینم.)) (ه.ژ: 25). ل گوره‌ی دینتین فه‌کوله‌را ناقدارا بیافی میتا رۆمانی پاتریشیا واو، ئەف داخویانییا نفیسه‌ری ل سهر ئەفی چیرۆکا ناشویی، ژ ئالییه‌کیفه به‌شه‌که ژ تیکستی داهینای و ژ ئالییه‌کی دیفه دچپته د چارچۆفی پرۆسه‌یا ره‌خنه‌گرتنیدا ل سهر هه‌مان تیکست.

پینج: ناشکرا بوونا فه‌گئیری وه‌ک که‌سایه‌تی و وه‌ک فه‌گئیر

ئیکه‌دی ژ ته‌کنیکین نفیسینا میتا رۆمانی ئەوه دهما فه‌گئیری چیرۆکی خو ناشکرا دکه‌ت، کو ژبلی کاری فه‌گئیرانی، ئەو که‌سایه‌تیه‌کی ئەوی چیرۆکیه‌. ب ده‌رپرینه‌کا دی، که‌سایه‌تی د میتا رۆمانیدا ب رۆل و ئه‌رکین جودا رادبیت. دیسان ((گه‌له‌ک جارن ب هنده‌ک چالاکیان رادبن کو دبیت هه‌فشیه‌ویین نفیسه‌ری ب خۆبن یان خوانده‌فانی، واته کریارا نفیسین و خواندن د نا‌ف تیکستیدا ره‌نگه‌ده‌ت. بۆ نمونه رۆمانا دۆنکیشۆت Don Quixote رۆمانه‌که ده‌رباره‌ی خوانده‌فانه‌کی، تریستران شاندی Tristram Shandy رۆمانه‌که ده‌رباره‌ی نفیسه‌ره‌کی))، (Landa, 1991: 33).

ب ئاویه‌کی ده‌ستپدکته کو هزرا خوانده‌فانی به‌ر ب ژیواریبوونی ده‌ت. ب ئەفی ره‌نگی ده‌ستپدکته: ((د ئەنترنیتیدا چ تشته‌کی فه‌شارتی نینه، بتنی ل سهر ته پیدفیه، تو لینکی دروستی نه‌خشه‌یی عه‌ردی کلێک به‌کی و ئەگه‌ر تو ب زمانی یی زیره‌ک نه‌بی، د (گوگل)یدا، کودی هه‌می زمانان دئ ل به‌ر سینگا ته یی فه‌کری بیت و ...)) (بامه‌رنی، 7: 2019). ئەف جو‌ره ده‌ستپدکا پشکی مینا شو‌فه‌کرنا جهی تیکستیه، هه‌ر وه‌ک نفیسه‌ر ب خۆ ل گهل فه‌گئیرانی ب ئەفی کاری شو‌فه‌کرنی ژی رادبیت. دیسان پشکا ئیکي یا رۆمانی ژی ئاماژه‌یه‌کا دی یا ب ئەفی ئاویه‌. نافونیشانی پشکی "ل جهی نفیسینا ده‌ستپدکته: به‌شی دومه‌یه‌ی ژ رۆمانی"، ئەف جو‌ره نافونیشانه وه‌ک کۆمینه‌کیه‌ ل سهر یارییا فه‌گئیرانی و ئامازئ دده‌ته خوانده‌فانی کانی رۆمان چاوا ده‌ستپدکته.

هه‌ر د رۆمانا ره‌شکۆدا نفیسه‌ری ل جهه‌ک دی کۆمینه‌ک ل سهر کریارا فه‌گئیرانا تیکستی خو دایه، ب ره‌نگه‌کی راسته‌راست. دهما نفیسه‌ری دقیت سالو‌خه‌تین قاره‌مانه‌کا خو فه‌گئیریت ب ریکا فه‌گئیری که‌سی سینی یی هه‌می تشتران یی تیکهل ل گهل نفیسه‌ری ب خو، کو ئەفه‌زی ئیکه ژ شیوازین میتا رۆمانا پاش نوخوازی. پاتریشیا واو د ئەفی ده‌رباریدا دبیزیت: ((جوداکه‌ری هه‌فه‌پاری ژ هه‌میه‌یان کیمتری میتا رۆمانی ئەوه دهما رۆمانی تیکستی ناشویی د داهینی و د هه‌مان دهما داخویانییه‌کی ل سهر دروستکرنا ئەوی تیکستی بده‌ی. هه‌ر دوو پرۆسئس دگه‌هه‌ ئیک د فورمه‌کی پیکه‌هه‌ گریدایی موکۆمدا کو جوداهیا د نافه‌یرا "داهینان" و "ره‌خنه‌گرتن"یدا ناهیلیت و

فهگیرا ئه‌قی چیرۆکی یا خو دیار دکهت کو ژ کهسایه‌تیین گرنگین رویدانایه. ب بۆچوونا پاتریشیا واو (14: 1984) ئهو جووره رۆمانین کو فهگیر وهکه کهسایه‌تی د ناف رۆمانیدا رۆلی خو دبینیت دچپته دین ئه‌وی جوړی رۆمانی ژیفه ئه‌وا ریموند فیدرمان Raymond Federman دبیزتی 'Surfiction'.² واو (ه.ژ: 33) ئاشکرا بوونا فهگیری وهکه کهسایه‌تی ب رۆمانا پاش نويخوازی یا سه‌دی بیستی ددانیت و وهکه ئاماژه‌یه‌کا دی یا میتا رۆمانی دیار دکهت.

نه‌نجام

به‌رژهنگین میتا فهگیرانی د هه‌ر دوو رۆمانین □□□□□□□□ □□□□□□□□ و □□□□□□□□ دا ب شیواز و راده‌یین جیاواز دیار دین. رۆمانا (مروقی به‌له‌چه‌ک) یا فاضل عمر وهک جوړ رۆمانا ئاشوپا زانستییه، ئه‌ف جووره ب خوژی یی نیزیکی میتا رۆمانییه، لی وهک ته‌کنیکین دیارین میتا رۆمانی گه‌له‌ک کیمتر تیدا دیار دین ب به‌راورد ل گه‌ل رۆمانا (ره‌شکو) یا عبدالرحمن بامهرنی. د رۆمانا (مروقی به‌له‌چه‌ک) دا نفیسهری ته‌کنیکا په‌یوه‌ندیکرنا ئیکسهرال گه‌ل خوانده‌فانی ب کاره‌ینایه، ئه‌فه ژی د میتا رۆمانیدا تشته‌کی سهره‌کییه. دیسان ئه‌ف په‌یوه‌ندی کرنا ئیکسهر دچپته د چارچوقی کومینت و ره‌خنه‌گرتن ل تیکستی فهگیرایدا، ئه‌فه ژی ئیکه دییه ژ ته‌کنیکین میتا فهگیرانی. تشتی

واته د میتا رۆمانیدا نفیسهر ژبلی کو خۆ ل گه‌ل فهگیری تیکه‌ل دکهت هه‌ر وهک پیشتر مه ئاماژه پیکری، فهگیر رۆلی خو، رۆلی هونه‌ری و رۆلی خوانده‌فانی ژی دگیریت، کو نفیسهرین میتا فهگیرانی ئه‌فان رۆلان ب پله‌یین جیاواز ددانن.

د رۆمانا ره‌شکو دا ئه‌ف ته‌کنیکا کو فهگیر رۆلی خو دیار دکهت وهکه کهسایه‌تییه‌کی رۆمانی هه‌بوونا خو هه‌یه. ئه‌فه ژی ئاماژه‌یه‌کا ئاشکرا یا میتا فهگیرانییه د رۆمانا نافبریدا. فهگیر هه‌ر ژ ئیکه‌م رسته‌یا ئه‌قی رۆمانی خو دیار دکهت کو کهسایه‌تییه‌کی خۆدان سه‌نگه، واته سهره‌کییه د رۆمانیدا؛ ((د ره‌گه‌زنامیدا نافی من جانی یه و د رۆمانیدا، ئه‌ز ب خۆدانا نیشانی ده‌ئیمه ناسکر... رۆلی من د رۆمانیدا، ئه‌ز ته‌مامکه‌را خه‌ونین مروقه‌کی مه، قاره‌مانی سهره‌کی هه‌ر ئه‌و بخویه و هه‌ر ژ ده‌ستپیکا روودانان، ئه‌و (که‌له‌خه‌کی ته‌میری و بی پیژن)ه، یا راست ئه‌و د خه‌ونین مندا یی به‌رزه‌یه و یی ل ژفانی من، ئه‌ز بگه‌مه‌ه وئ راستیی ئه‌وا د خه‌یالا خوه‌دا، من داقین وئ راجاندین))، (بامهرنی، 3: 2019). دیاره کو فهگیر یا به‌حسی خو و رۆلی خو دکهت وهک کهسایه‌تییه‌کا سهره‌کییا رۆمانی، د به‌رده‌وامییا دانه‌نیاسینا خۆدا پرۆسه‌یا فهگیرانی یا به‌رده‌وامه. واته فهگیر خو ئاشکرا دکهت وهک کهسایه‌تی و وهک فهگیر د هه‌مان ده‌مدا. ل جه‌ه‌کی دی فهگیر وهک کهسایه‌تی ب ئه‌فی ئاواپی خو دده‌ته دیارکرن ((ئه‌قی نوکه ئه‌ز ژ چیرۆکا وی بدووماهی ده‌ئیم و داقین چیرۆکی ژ نفیسینا وی بخوه دئ که‌فن به‌ر جاقین هه‌وه، هه‌مان ئه‌و که‌سه یی ئه‌ز به‌شداری هه‌ژیکرنا خوه کریم و ئه‌ز شیاپیم خوه ل سه‌ر پین خوه بگرم))، (ه.ژ: 5). دیاره

2 نفیسهری ئه‌میریکی Raymond Federman ل سالا 1975 زاراقی Surfiction بۆ جووره رۆمانه‌کی هه‌لبزارت د نفیسینا په‌رتووکه‌کیدا ب نافونیشانی 'Surfiction: Fiction Now... and Tomorrow'، ئه‌ف جووره رۆمانا ئه‌و به‌حس دکهت ژ گه‌له‌ک ئالیانفه میتا رۆمانا پۆست مۆدیرنه کو ژ یواریبوونا رویدانان ره‌ت دکهت. ئانکو رۆمانا پۆست مۆدیرن ب چ ئاواپا ل واتهداری و باوه‌ری و ژ یواریبوونی ناگه‌ر هیت.

(با) ب ئه‌في جزوي رومانى دهفته هژمارتن، (بنيره: رهشيد، 2007: 139-155).

(2) زارافى Metafiction بو نيكهم جار د پرتووكه‌كيدا ل ژير نافونيشاني Fiction and the Figures of Life يا نفيسر و رمخنگري نهمريكي William Gass هاتيبه، (-2: 984 Waugh, 3 & Dai and Huang, 2017: 62). ميتا فهگيران وهك بابته‌مكى تيوري د ناف رمخنيا روژنافايدا ((ب بوچونا جميل حمداي ل دهستينكا چه‌رخى بيستى د ناف رمخنيا روژنافايدا پيدانه‌بوويه، ژ لايى رمخنگر موريتز گولدشتاين (Moritz Goldstein) نهوى ل ساللا 1960 فهكولينه‌كارمخه‌مى ل دور ميتا فهگيرانى ب شيوه‌ميكى زانستى بى كوير و نه‌كادىمى به‌لافكرى، كو فهگيران د نافا فهگيراندا د "هزار شرف و شه‌فك" دا فهكولايه)) (مسعي، 2018، 139).

ژي‌دهر

حسن، خالد صكبان (2019). "الميتا سردى في قصص محمد خضير (بصريا انونجا)". مجلة الخليج العربي. لينكى

بابته‌مكى: https://www.iasj.net/iasj/download/c_a2e9f757e59ed71 (فهمريبه ل 7/ 2011/8).

حمداي، جميل (2018). الميتا سرد في القصة القصيرة بالمغرب. المغرب: دار الريف للطبع والنشر.

خريس، أحمد (2001). العوالم الميتاقصية في الرواية العربية. الدوحة: دار أمانة للنشر والتوزيع.

رهشيد، سايبير (2007). رومانى كوردى: خوئندنه‌وه و پرسيار. به‌شى يه‌مكم. هولنير: ده‌زگاي چاپ و بلاوكرده‌موى ناراس.

رهشيد، فوناد (2009). "تمكنيكه‌كاني ميتارومان له ده‌قى (ناوى له‌م تيكسته بنى) دا". گوڤارى رامان. ژماره

(141). هولنير. ل ل 42-33.

مسعي، منى (2018). "الميتا سرد في النقد الروائي المغربي اشكال الميتا سردى في القصة القصيرة المغربية" لجميل حمداي انونجا". مجلة ابوليوس. مجلد 5،

عدد 1. لينكى بابته‌مكى:

<https://www.asjp.cerist.dz/en/article/101407>. (فهمريبه ل 7/ 2011/9).

النية، بوبكر (2020). "من القص الى الميتاقص: نحو وعى الرواية لذاتها". مركز جيل البحث العلمي. لينكى

بابته‌مكى: [من القص الى الميتاقص: نحو وعى الرواية لذاتها: From storytelling to Metafiction towards the self-consciousness of the novel | Jil.Center | Home](https://www.jilrc.com)

(فهمريبه ل 20/ 2011/7).

النية و خليفه، بوبكر و مشري بن (2019 A). "الميتاقص في الرواية الجزائرية المعاصرة: رواية حالم لسمير قسيبي نموذجاً". مجلة الخطاب. مجلد 14، عدد 1. ص ص

406-371.

النية و خليفه، بوبكر و مشري بن (2019B). "الميتاقص وتجريب الكتابة الساردة لذاتها: رواية "غرفة

كو گهوه‌ريبه د ئه‌فى كورته رومانيدا نه‌وه رويدان و ژيواري چ په‌يوه‌ندى پي‌كفه نينن، كو د ميتا رومانا پاش نوخوازيدا نيكه ژ ستوينين سهره‌كى.

د رومانا (رهشكو) دا نفيسرى بزافكريبه ناسنامه‌يا ميتا فهگيرانى ب ريك و ته‌كنيكين ميتا فهگيرانى ب تيكستى خو بيه‌خشيت. نفيسر شيايه پيرانيا ته‌كنيكين ميتا فهگيرانى بكار بينيت. نفيسر

عبدالرحمن بامهرنى ته‌كنيكا په‌يوه‌نديكرنا

تيكسرا ب خوانده‌فانى ل دوو جهان بكار هينايه. ديسان شيايه ته‌كنيكا چيروك د

ناف چيروكيدا ل سى جهان بكار بينيت؛ لى نه ب نهوى راده‌يى چيروكين سهره‌بخو

بين خودان گري و نافه‌روكه‌كا دريژا جودا بن. نفيسرى ههر دوو ته‌كنيكين

كه‌سايه‌تئين كو دزائن كه‌سايه‌تئين چيروكينه و فهگيرى رولى خوناشكرا دكمت وهك

نيك ژ كه‌سايه‌تئين چيروكى ب شيوازه‌كى ديار و ناشكرا بكار هينايه. ههر وهها

نفيسرى ته‌كنيكا كومينندان و رمخنگرتنا ل سهر چيروكا فهگيراي وهك به‌شه‌ك ژ

چيروكى بكار هينايه. واته بامهرنى پترين ته‌كنيكين ميتا رومانى د تيكستى خودا

بكار هينايه. ل دوماهيى بو مه ناشكرا دببت كو ميتا رومان وهكه نيك ژ

شيوازين رومانا پوست مؤديرن د ناف رومان كوردى يا ده‌فرا به‌هديناندا يا

په‌دابه‌وى، لى ب تنى ب ريكا بكار هينانا هندهك ته‌كنيكان. واته دببت وهك

فهلسه‌فه‌يا رومانا پوست مؤديرن كو ره‌تكرا ژيواريبوونا رويدانايه هيشتا د

قوناغا ده‌ستپي‌كيدا بيت و جهى خو ب دروستى و به‌رفره‌هى د ناف نه‌ده‌بياتا

ده‌فريدا نه‌كريبه.

(1) ههر ژ رومان نفيسين ته‌كنيكا ميتا رومان د ديالكتا سوراندا بكار نيناي، عه‌تا نه‌هابييه- نفيسرى روژه‌لاتا

كوردستانى- كو رومانا نهوى يا ب نافونيشاني (بالنده‌كاني دم

- Landa, Jose Angel Garcia (1991). "Notes on Metafiction". *SSRN Electronic Journal*. Available at: <https://ssrn.com/abstract=2425095>.
- McCaffery, Larry (1982). *The Metafictional Muse: The Works of Robert Coover, Donald Barthelme, and William H. Gass*. University of Pittsburgh Press.
- Orlowski, Victoria (2017). "Metafiction". *Scholar Blogs* website. Available at: <https://scholarblogs.emory.edu/postcolonialstudies/2014/06/21/metafiction>. (accessed 20\1\2022).
- Prince, Gerald (1982). *Narratology: The form and function of narrative*. Berlin: Mouton Publishers.
- Walter, Lachlan (2019). "Metafictional Science Fiction: A Short History". Available at: <https://lachlanwalter.wordpress.com/2019/09/01/metafictional-science-fiction-a-short-history/>. (Accessed 27\1\2022).
- Waugh, Patricia (1984). *Metafiction. The Theory and Practice of Self-Conscious fiction*. London & New York: Methuen.
- الذکریات "لبشیر المفتی أنموذجاً". *مجلة الإشکالات في اللغة العربية*. مجلد 8، عدد 3. ص ص 344-322.
- Baker, Anaya M. (2018). "Metafiction or the Self-Conscious Narrative". *Owlcation* Website. Available at: <https://owlcation.com/humanities/Writing-Tips-Metafiction-or-the-Self-Conscious-Narrative>. (Accessed, 28\12\2021).
- Dai, Hongbin and Huang, Yini (2017). "Metafiction and Postmodernism". *Advances in Computer Science Research (ACSR)*. volume 76. pp 62-66. Available at <https://www.atlantis-press.com>. (Accessed 29\5\2021).
- Dillon, Amanda (2011). *'Prism, Mirror, Lens': Metafiction and Narrative Worlds in Science Fiction*. PhD Thesis. University of East Anglia. School of Literature, Drama, and Creative Writing.
- Hutcheon, Linda (1980). *Narcissistic Narrative. The Metafictional Paradox*. New York & London: Methuen.

THE EMBODIMENT OF TECHNIQUES AND MANIFESTATIONS OF METAFICTION IN THE NOVELS *DRIED MAN* AND *RASHKO*

AMEEN ABDULQADER OMAR and DRAKSHAN ALI BAKER

**Dept. of Kurdish Language, College of Languages, University of Duhok, Kurdistan Region-Iraq

ABSTRACT

Metafiction is a particular style of fictional writing which uses different techniques to address its story to a conscious audience. In this kind of fiction literary texts are self-reflective and dissolve the reality of the fictional world. This study is an attempt to examine the mechanisms and techniques which are used in the two novels *Mirove Balachak* (Dried Man) by Fadhil Omar and *Rashko* (Rashko) by Abdulrahman Bamarny. The study tries to answer this hypothesis question: to what extent do the two novels adopt the techniques and styles of metafiction?

To conduct the study, we have benefitted from critical literary perspectives devoted to metafiction, particularly the views of Patricia Waugh, a famous writer in this field. In the light of Waugh's vision of metafiction several techniques have been selected to determine how far the two novels have adopted the metafictional style of writing. These include: personally addressing the reader; a story within a story; characters who are aware that they are taking part in a story; commenting on the story whilst telling it, either in footnotes or within the text; a narrator who identifies as both character and narrator.

The study demonstrates that most of these metafictional techniques are reflected in the two novels, especially in *Rashko* by A. Bamarny.

KEYWORDS: Metafiction, Postmodernism, The Conscious Reader, And Techniques Of Metafiction.

تقنيات وتجليات ما وراء القصة في روايات الرجل المجفف ورشكو

الخلاصة

ما وراء القصة هو أسلوب خاص من الكتابة الخيالية يستخدم تقنيات مختلفة لتوجيه قصته إلى جمهور واعي. في هذه النوع من الكتابة الخيالية، تكون النصوص الأدبية عاكسة للذات وتذيب الواقع في العالم الخيالي. هذه الدراسة محاولة لفحص الآليات والتقنيات المستخدمة في روايتين مرؤقتي بهله جهك (رجل مجفف) لفاضل عمر ورهشكو (رشكو) لعبدالرحمن بامرني. تحاول الدراسة الإجابة على سؤال الفرضية هذا: إلى أي مدى تبني الروايتان تقنيات وأساليب ما وراء القصة؟

لإجراء الدراسة، استفدنا من النظريات الأدبية النقدية المكرسة لما وراء القصة، ولا سيما آراء باتريشيا واو، الكاتبة الشهيرة في هذا المجال. في ضوء رؤية باتريشيا واو لسرديات ما وراء القصة، تم اختيار العديد من التقنيات لتحديد مدى تبني الكاتبين لأسلوب ما وراء القصة في رواياتهما. وتشمل هذه التقنيات: مخاطبة القارئ مباشرة. قصة داخل قصة. الشخصيات التي تدرك أنها تشارك في قصة؛ التعليق على القصة أثناء سردها، إما في الهوامش أو داخل النص؛ الراوي الذي يعرف بأنه شخصية وراوي في نفس الوقت.

في النهاية ثبتت الدراسة بأن معظم هذه التقنيات ما وراء القصة تنعكس في الروايتين، لا سيما في رشكو لعبدالرحمن بامرني.

الكلمات المفتاحية: ما وراء القصة، ما بعد الحداثة، القارئ الواعي، وتقنيات ما وراء القصة.